

УДК 339: 336.741.236.2

О.А. ІВАНОВА, студ. НТУ «ХП»,
С.А. МЕХОВИЧ, канд. екон. наук, проф. НТУ «ХП»

ОПТИМІЗАЦІЯ РУХУ ГРОШОВИХ ПОТОКІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ ТОРГІВЛІ

У даній статті розглянуті грошові кошти на підприємствах торгівлі. Визначено основні методи оптимізації руху грошових потоків у короткостроковому і довгостроковому періодах на підприємствах торгівлі. Аргументована необхідність проведення аналізу грошових коштів та розглянуті негативні наслідки недосконалого контролю за рухом грошових потоків на підприємствах торгівлі.

Money facilities on the trading enterprises were considered in this article. On the trading enterprises were certain the main methods of optimization of cash flow in the long and short term. Argued the necessity of analyzing cash and considered the negative consequences of imperfect control over cash flows on the trading enterprises.

Підприємства торгівлі в процесі своєї діяльності постійно підтримують фінансові взаємовідносини з іншими підприємствами й організаціями, робітниками підприємства та іншими особами. У ході цих взаємовідносин зростає потреба у забезпеченні апарата управління своєчасною та достовірною інформацією для прийняття обґрунтованих рішень. Тому роль обліку грошових коштів на підприємствах торгівлі набуває широкого значення [1].

Надходження грошових коштів уявляє собою одну з основних умов фінансового добробуту підприємства. Відсутність мінімального запасу грошових коштів свідчить про незадовільний стан діяльності підприємства та серйозні фінансові труднощі. Все це призводить до збільшення збитків фірми. Причини такого стану можуть бути різноманітними, насамперед вплив інфляції та знецінення грошей та інше. Підприємство втрачає можливість вигідного розміщення та отримання додаткового доходу.

Таким чином наявність на підприємстві обігових коштів у достатній мірі є запорукою нарощення активів, підвищення рівня рентабельності, ліквідності і, як результат, забезпечення фінансової рівноваги і платоспроможності.

Проблема обліку грошових коштів ніколи не втрачала своєї актуальності і завжди залишалась дискусійним питанням, що знайшло своє відображення у багатьох вітчизняних та зарубіжних дослідженнях. Найбільш обґрунтовано облік грошових коштів було висвітлено в наукових працях таких зарубіжних та радянських вчених, як: А.М. Андросов, С.Л. Береза, М.Т. Білуха, Ф.Ф. Бутинець, А.С. Гальчинський, А.М. Герасимович, С.Ф. Голов, Г.Г. Кірейцев, А.М. Кузьмінський, В.В.

Сопко, Н.М. Малюга, М.С. Пушкар, М.Г. Чумаченко, В.О. Шевчук, Г.В. Савіцька та ін. [2].

На нашу думку, управління грошовими коштами на підприємствах торгівлі полягає в оптимізації їх загального середнього поточного залишку для забезпечення постійної платоспроможності підприємства. Щоб досягнути максимальної ефективності використання фінансових ресурсів, необхідно постійно проводити аналіз грошових потоків підприємства, для виявлення місць їх незбалансованості. Завдяки аналізу руху грошових потоків на підприємствах торгівлі можна визначити мінімальну необхідну потребу в грошових коштах для здійснення поточної господарської діяльності, диференціювати мінімальні необхідні потреби в грошових коштах по основних видах поточних господарських операцій, мінімізувати втрати грошових коштів від інфляції, та як результат підвищити рентабельність від використання тимчасово вільних грошових коштів.

На сьогодні більшість українських торговельних підприємств не планують рух грошових коштів, що призводить до постійної незбалансованості надходжень і витрачань грошових коштів, а саме до:

- 1) придбання з надлишком сировини, матеріалів, та інших запасів, що сприяє зростанню обсягів платежів, не забезпечених джерелами їх покриття;

- 2) пасивної політики щодо відносин з дебіторами, тобто не вживаються активні заходи, щодо зменшення періоду погашення заборгованості, не використовуються прогресивні форми розрахунків;

- 3) недостатньо ефективного використання тимчасово вільних коштів;

- 4) нераціонального розподілу нематеріальних витрат в часі, що сприяє їх нагромадженню в окремих періодах діяльності підприємства та втрати зв'язку між надходженням у ці періоди грошових коштів.

Вибір методів оптимізації потоків залежить від тривалості періоду дисбалансу, тобто короткострокового або довгострокового. У разі якщо дисбаланс виник в короткостроковому періоді, то найчастіше застосовується метод, який отримав назву «Системи прискорення-уповільнення платіжного обороту». Суть цього методу полягає в розробці відповідних заходів щодо додаткового залучення коштів, тобто збільшення вхідного грошового потоку і уповільнення виплат підприємства або скорочення вихідного грошового потоку.

Збільшення вхідного грошового потоку підприємства в короткостроковому періоді може бути досягнуто за рахунок наступних заходів:

- 1) використання передоплати за більшу частину продукції, яка користується підвищеним попитом;

- 2) скорочення термінів надання товарного (комерційного) кредиту покупцям продукції;

3) збільшення розмірів цінових знижок при реалізації продукції, яка не має високого попиту;

4) індивідуальної роботи з кожним дебітором з метою прискорення надходження коштів;

5) використання короткострокових фінансових кредитів і позик.

З метою уповільнення виплат коштів у короткостроковому періоді рекомендуються такі заходи:

1) збільшення термінів (за погодженням з постачальниками) товарного (комерційного) кредиту;

2) уповільнення інкасації власних платіжних документів;

3) реструктуризація короткострокових фінансових боргів шляхом переведення їх у довгострокові борги.

У довгостроковій перспективі збільшення вхідного грошового потоку можна досягти за рахунок:

1) збільшення розмірів власного капіталу;

2) продажу частини майна, в першу чергу основних фондів, або здачі їх в оренду в разі їх недостатньо ефективного використання;

3) збільшення обсягу продажів товарів або послуг.

Зменшити обсяг вихідного грошового потоку в довгостроковому періоді можна за рахунок:

1) зниження витрат на придбання матеріальних оборотних активів;

2) оптимізації транспортних і складських витрат;

3) профілактики та зниження витрат виробництва.

В процесі оптимізації грошових потоків підприємства дуже важливо забезпечити їх збалансованість у часі. Для цього треба користуватися наступними методами - вирівнюванням і синхронізацією.

Вирівнювання грошових потоків спрямоване на регулювання їх обсягів у розрізі окремих періодів, що дозволяє усунути сезонні і циклічні коливання в формуванні вхідного і вихідного грошових потоків. Домогтися абсолютного узгодження вхідного і вихідного грошових потоків звичайно не вдається, але істотно зменшити періоди між їх піковими значеннями все-таки можливо. Зближення періодів надходження і вибуття коштів, накладання періодів здійснення виплат і надходжень вирівнює сукупний грошовий потік підприємства.

Синхронізація грошових потоків підприємства спрямована на забезпечення більш чіткої залежності між вхідними та вихідними грошовими потоками. При цьому основним критерієм оцінки якості синхронізації є підвищення коефіцієнта кореляції потоків, який повинен прагнути до 1. Рішення завдання синхронізації потоків надходжень і виплат грошових коштів у часі та просторі забезпечує безперервність виробничо-комерційної діяльності підприємства, фінансову стабільність і перспективи розвитку управління грошовими потоками.

На нашу думку, високий рівень синхронізації надходжень і витрачання грошових коштів за обсягом і в часі дозволяє знизити реальну потребу підприємства в поточному та страховому залишках грошових активів, які обслуговують основну діяльність, а також резерв інвестиційних ресурсів для здійснення реального інвестування.

У результаті оптимізації грошових потоків підприємства створюються передумови для максимізації чистого грошового потоку. При цьому підвищення його величини може бути досягнуто сукупністю заходів, а саме:

- 1) ефективною фінансовою та податковою політикою;
- 2) ефективною ціновою політикою;
- 3) зниженням постійних і змінних витрат в операційній діяльності;
- 4) застосуванням більш ефективних методів амортизації основних фондів;
- 5) скороченням термінів зберігання матеріальних оборотних активів;
- 6) підвищенням продуктивності праці і якості роботи підприємства в цілому;
- 7) підвищенням ефективності претензійної роботи з метою повного і своєчасного стягнення штрафних санкцій та дебіторської заборгованості

Таким чином, можна зробити висновок, що правильна організація і побудова обліку грошових коштів на підприємствах торгівлі мають велике значення. Заходи щодо оптимізації грошових потоків сприяють підвищенню ринкової вартості підприємства, максимізації чистого грошового потоку, забезпечують самофінансування підприємства, підвищують його здатність до безкризової господарської діяльності.

Список літератури 1. Добровський В.М., Гнилицька Л.В., Коришкова Р.С. Управлінський облік: Навчальний посібник / За ред. В.М. Домбровського. – К.: КНЕУ, 2005. – 278 с. 2. Бутинець Ф.Ф. Особливості бухгалтерського обліку в торгівлі: Навч. посіб. – Житомир, ПП “Рута”, 2000.– 608 с. 3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 4 «Звіт про рух грошових коштів», затверджено наказом МФУ від 31.03.1999 № 87 // Бухгалтерія. – 2001.– № 5 (420). – С. 55-61. 4. Лишценко О.В. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник. – К.: Видавництво «Центр навчальної літератури», 2005.- 528 с.

Надійшла до редколегії 15.10.10